Педагогічні науки

УДК 373.5.016:81.161.2]-044.247:373.3/.5.014.3(477)

Бек Світлана Миколаївна

Спеціаліст вищої категорії, «Старший вчитель»

Учитель української мови та літератури

Кварцитненський ліцей Гладковицької сільської ради

Коростенського району Житомирської області

Bek Svitlana

Teacher of the Highest Category, Senior Teacher,

Teacher of Ukrainian Language and Literature

Kvarzytnenskyi Lyceum of the Hladkovytsia Village Council

Korosten District, Zhytomyr Region

ORCID: 0009-0002-0499-7648

ІНТЕГРОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ З УРАХУВАННЯМ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

AN INTEGRATED APPROACH TO TEACHING UKRAINIAN IN PRIMARY SCHOOL, TAKING INTO ACCOUNT THE CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF THE «NEW UKRAINIAN SCHOOL»

Анотація. *Проаналізовано особливості організації освітньої діяльності у викладанні української мови на засадах інтегрованого підходу, з урахуванням концептуальних засад «Нової української школи». Висвітлено різні підходи до трактування поняття «інтеграція» та інтегрований підхід, його значення у формуванні ключових компетентностей, для реалізації педагогіки партнерства, виховання життєвих цінностей та формування цілісної картини світу. Наведено приклади типології уроків у відповідності до рівня інтеграції.*

Ключові слова: *освітній процес, інтеграція, компетентність, педагогіка партнерства.*

Summary. *The article analyzes the peculiarities of organizing educational activities in teaching the Ukrainian language based on an integrated approach, taking into account the conceptual foundations of the "New Ukrainian School." Various approaches to the interpretation of the concept of "integration" and the integrated approach are highlighted, as well as its significance in the formation of key competencies, for the implementation of partnership pedagogy, the cultivation of life values, and the formation of a holistic picture of the world. Examples of lesson typologies are given in accordance with the level of integration.*

Key words: *educational process, integration, competence, partnership pedagogy.*

Постановка проблеми. Глобалізація та інформатизація усіх сфер суспільного життя зумовили поглиблення інтеграційних процесів у різних галузях економіки. Такі зміни вимагають суттєвої трансформації підходів до реалізації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО). Тому реформування сучасної освіти – це вимога часу й суспільна потреба. Через затвердження Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235) та впровадження Державного стандарту базової середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2023 № 898) було визначено, що типова освітня програма введена у дію поетапно з 2022 року (починаючи з 5-го класу). Ці нормативно-правові документи передбачають певну автономію ЗЗСО, впровадження інтегрованих курсів і, за потреби, індивідуальної траєкторії навчання. До вчителів висунули нові вимоги, а освітній процес повинен

реалізовуватися крізь призму формування ключових компетентностей. Наразі магістральним напрямом навчання є не просте засвоєння учнями знань, а навчання їх здобувати самостійно, вміти ними оперувати й діяти в нестандартних ситуаціях. Ураховуючи бурхливий розвиток науково-технічної сфери, стрімкість інформаційних потоків – сучасний фахівець має володіти здатністю навчатися впродовж життя. Тому зазначені нормативно-правові акти є важливим кроком на шляху до реформування загальної осередньої освіти України. Зрозуміло, що ці інновації не минуть безслідно, адже це неабияк впливає на зміст, методи, механізми роботи та навчання вчителів і їх учнів. Для формування людини сучасного суспільства освітня діяльність повинна бути націлена на розвиток творчої, активної та індивідуальної особистості. Пріоритетним має бути формування ключових компетентностей, зокрема й на основі впровадження інтегрованого підходу. Сучасний освітній процес, в основній школі, ґрунтується на розвитку компетентностей учня: ключової, предметної і мультипредметної. Тому, в такій ситуації, надзвичайно цінними та продуктивними вбачаються спільні пошуки педагогічної науки й інноваційної практики задля розробки інтегрованих уроків. Педагогічна майстерність, креативність і нестандартність з вибору форм, методів прийомів організації та проведення уроків, як цілісних структурних елементів освітнього процесу, набувають особливої актуальності. Планування, розробка та організація інтегрованих уроків передбачають різні шляхи, задачі, способи вивчення навчального матеріалу, що призводить до багатогранності видів методик викладання.

У сучасних складних умовах повномасштабної війни особливої актуальності набуває вивчення мовно-літературної освітньої галузі в контексті інтеграції. Саме мовно-літературна освітня галузь посідає провідне місце в досягненні головної мети сучасної загальної середньої освіти – забезпечення розвитку та соціалізації особистості, формування її національної свідомості, культури, світоглядних орієнтирів, критичного

мислення, здатності до самостійного розвитку та навчання; а також виховання почуття патріотизму з ґрунтовними філологічними знаннями, активною громадянською позицією, стійкими уявленнями про світобудову; формування особистості, яка активно використовує досягнення науково-технічного прогресу, володіє ініціативністю та підприємливістю.

Одним зі способів розв'язання окреслених проблем стала синергія базових наук із інтегрованими курсами, яку можна сконструювати завдяки повному злиттю предметів, широкій міждисциплінарній інтеграції або ж поєднанню окремих блоків знань із певних предметів. Такий інноваційний підхід до побудови структури освітнього процесу буде відповідати сучасним запитам і глобальним трендам в освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Концептуальні ідеї «НУШ» висвітлювали в своїх наукових працях Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В., Макаренко О., Малахова О., Нанаєва Т., Усатенко Г., Хобзей П., Шиян Р. Проаналізовані дослідження розкривають основну мету реформування загальної середньої освіти – задоволення суспільних запитів та потреб сучасних здобувачів освіти шляхом створення умов для різнобічного розвитку особистості, її виховання та соціалізації зі сформованою трудовою та громадянською позицією. Специфіку інтегрованого підходу, з урахуванням концептів НУШ, висвітлено в наукових розвідках Кравець Н., Конопацької О., Кришмарел В., Павелко В., Перехейда В. Науковці досліджували різні аспекти інтеграції, методичні основи використання міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків у системі загальної середньої освіти та в методиці викладання гуманітарних дисциплін. Методи втілення інтеграції на уроках української мови, які забезпечують розвиток критичного мислення та формування ключових компетентностей, висвітлено в роботах Дикої Н. та Глазової О., Сова, О., Чух Г., які аналізували практичні аспекти застосування ігрових методик, проєктних

технологій, що спрямовані на застосування здобутих знань в практичній діяльність учнів.

Мета статті – проаналізувати особливості організації освітньої діяльності у викладанні української мови, в основній школі, на засадах інтегрованого підходу, з урахуванням концептуальних засад «Нової української школи».

Завдання: визначити особливості інтегрованого підходу, проаналізувати зміст організації викладання української мови в основній школі, підкреслити специфіку практичної реалізації концептів НУШ.

Методи дослідження. В основі представленого дослідження покладено теоретико-методичний підхід розгляду інтеграції у викладанні української мови з урахуванням сучасних прогресивних тенденцій, що відображені в основних концепціях реформування загальної середньої освіти на тлі задумів «НУШ».

Результати та обговорення. Провідною ідею розвитку сучасної загальної середньої освіти є інтеграція навчальних предметів у зв'язку з гуманістичною спрямованістю освітнього процесу, застосуванням компетентнісного підходу та виникненням суперечностей між стрімким розвитком науково-технічного прогресу й глобалізаційними процесами. Дефініцію «інтеграція» (лат. «integralis» – цілісний, неподільний, єдиний) у педагогіці розглядають як процес активної взаємодії кількох систем, на основі чого створюють нову систему з якісно іншими властивостями та взаємопов'язаними елементами. Також термін «інтеграція навчання» пояснюють як відбір і поєднання навчальних матеріалів з різних дисциплін для цілісного, систематичного та багатогранного, всебічного вивчення наскрізних тематичних напрямів; це побудова інтегрованого змісту навчання – дисципліна, яка об'єднує знання з різних галузей у єдине ціле. Термін «інтеграція» розглядають як об'єднання окремих частин у цілісну

структуру. На основі аналізу походження спільнокореневих слів виокремлюються такі терміни:

– інтегральний – єдиний, цілісний, неподільний стан (своєрідний спосіб пізнання, пов'язаний із інтегралом чи інтеграцією);

– інтегративний – це процес, де взаємопов'язані різні сторони інтеграції (внутріньопредметна, міжпредметна, мультидисциплінарна), а також зовнішня й внутрішня, змістовна сторона інтеграції тісно переплетена з процесуальною;

– інтегрований – цілісний комплекс, без наявних суперечностей внутрішнього стану, що задається ззовні;

– інтеграційний – процес, що втілюється з використанням інтегративних засобів.

Узагальнене осмислення інтеграції визначається процесом взаємопроникнення структурних компонентів різних галузей знань, що вирізняється комплексністю та об'єктивізмом. За таких умов інтеграція не порушує логіку викладання та не знижує рівень засвоєння кожного предмета, але забезпечує сталий, потенційно можливий зв'язок між ними [11, с. 58].

Педагогічна наука визначає інтегроване навчання як систему логічного поєднання змістовної компоненти різних навчальних предметів в єдину структуру, спрямовану на формування уявлень в учнів про цілісну картину світу. На сучасному етапі розвитку освіти інтеграція втілюється як чинник гуманістичної спрямованості навчання, що забезпечує єдність сприйняття світу. Під час реалізації інтегративного підходу вчитель відходить від змісту власного предмета, а осмислення відповідної освітньої галузі відбувається у філософському контексті. Таким чином, формується усвідомлення місця відповідного навчального предмета в загальній системі наукового пізнання. Природно можна також виділити «принцип інтеграції». Його науковці застосовують не лише для побудови змісту навчального

матеріалу, а й для розробки технологій і методики навчання та виховання. Такий підхід безпосередньо пов'язаний із принципом розвивального навчання. Інтегрований процес системи освіти варто створювати за допомогою таких принципів: доступності; логічності; науковості; цілісності; системності; послідовності; вертикального тематизму [2, с. 10].

Розрізняють різні види занять, на яких можна здійснювати інтеграцію з урахуванням цілісного поєднання кількох наукових галузей:

- багатодисциплінарна інтеграція – різні навчальні предмети об'єднуються навколо вивчення однієї теми (наприклад, на уроках української мови в шостому класі, в процесі вивчення «Лапки у власних назвах» можна поєднати зміст теми з географією (власні назви материків та океанів), історією (власні назви історичних об'єктів, явищ), українською літературою (власні назви в творах українських поетів та письменників);

- міждисциплінарна інтеграція – ґрунтується на поєднанні споріднених навчальних предметів (наприклад, вивчення теми «Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль» можна інтегрувати з математикою та розширити уявлення учнів про значення числівників, водночас повторити дроби);

- трансдисциплінарна інтеграція – поєднання теми навчального предмета із різними життєвими ситуаціями, які виникають або можуть виникати в житті учнів та в державі загалом (наприклад, на уроці української мови з теми «Активна та пасивна лексика: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми» можна розглянути життєву ситуацію у вигляді співбесіди або ситуацію в магазині, громадському транспорті тощо).

Отже, інтеграцію розуміють як процес та результат об'єднання різних елементів навчання і виховання у єдину цілісну та неподільну систему з метою отримання якісно нового результату загальної середньої освіти.

Нині інтеграцію змісту освіти розглядають як важливу умову повноцінного здійснення всіх її функцій, що ґрунтуються на впровадженні

концепції «Нової української школи». Інтеграція реалізується на основі міжпредметних зв'язків, які дозволяють синтезувати нову систему знань. Адже міжпредметні зв'язки – це потреба відображення в освітній діяльності школярів взаємозв'язку суспільства та явищ природи. Вони розвиваються та поглиблюються завдяки діяльності паралельних понять і категорій різних предметів. В освітньому процесі міжпредметні зв'язки є потрібною умовою інтеграції та можуть бути горизонтальними чи вертикальними. Для горизонтальних зв'язків характерне вивчення поняття на уроках різних предметів протягом деякого часу (неодночасно). Для вертикальних зв'язків характерне вивчення поняття на одному уроці або в один часовий проміжок на різних уроках за допомогою використання навчального матеріалу із різних предметів [10, с. 66].

З концептуальних ідей НУШ можна виокремити три провідних ідеї: здобутки української педагогічної думки, що покладено в основу формування цінностей і свобод кожної особистості, утвердженням української державності, розбудовою та зміцненням національної системи освіти; переосмислення досвіду й уроків реформування освіти в Україні; врахування провідних світових і європейських тенденцій у сучасній шкільній освіті, адаптація прогресивних практик провідних освітніх систем [3, с. 100].

Зміна парадигми традиційного викладання предметів з урахуванням інтеграції шляхом втілення багатьох принципів освіти: створення цілісної картини світу, вміння компонувати в єдину систему окремі галузеві питання, втілення принципу національної спрямованості освіти, поєднання змісту із українською мовою, культурою, звичаями та традиціями, а також забезпечення відкритості освіти, що обумовлює її інтеграцію у світовий контекст. Втілювати компетентнісний та інтегрований підхід дозволяють різні інтерактивні методи навчання – способи взаємопов'язаної діяльності учнів і вчителя та здобувачів освіти між собою, де вони стають активними

учасниками освітнього процесу в сприятливому пізнавальному середовищі, а кожен здобувач освіти відчуває свою значущість та інтелектуальність. Найбільш вживаними є ігрові інтерактивні методи, а також використання цифрових освітніх ресурсів, методу «Сенкан» на уроках української мови [1, с. 11].

Одним із методів організації окреслених аспектів є використання мовних ігор: фонетичних, графічних, лексичних, фразеологічних, синтаксичних. Ігрові форми дозволяють активно застосовувати інтегрований зміст та демонструвати учням як можна використати ґрунтовні знання з української мови на уроках історії, географії, зарубіжної літератури а інших предметів. Таким чином здобувачі освіти навчаються застосовувати здобуті знання з української мови у практичній діяльності [6, с. 158].

Зміст української мови, як навчального предмета, в основній школі, вже містить окремі інтегративні аспекти: народознавчий (українознавчий, що передбачає вивчення української літератури, зарубіжної літератури, історії України), етнопедагогічний (розгляд засад історії української педагогічної думки), культурологічний (передбачає зв'язок з українською та світовою культурою), комунікативний (спрямований на активізацію різних видів мовленнєвої діяльності) [12, с. 40].

Інший напрям втілення концепції НУШ – це розвиток педагогіки партнерства, де всі учасники освітнього процесу активно між собою взаємодіють на засадах рівності, доброзичливості, довіри та соціального партнерства. Для визначеного напряму важливими є практикоорієнтованість змісту та методики викладання української мови. Сутність полягає в тому, що завдання з української мови мають бути створені на основі моделювання реальних життєвих ситуацій, що спрямовані на вирішення конкретних практичних завдань. Тут використання мультипредметної інтеграції підкреслює комплексний підхід

до навчання та виховання. Така тактика дозволяє не лише виділяти ключові елементи змісту освіти, але й взаємозв'язки між навчальними дисциплінами. Наприклад, учням можна запропонувати впорядкувати за визначеними ознаками українські книги з історії, які зібрали волонтери для вимушено переміщених дітей [5, с. 100].

Інтегрований підхід на уроках української мови дозволяють ефективно реалізувати проєктні технології на основі використання командної роботи, самостійної учнівської діяльності, які сприяють розвитку комунікативних здібностей, а на кінцевому етапі здобувачі освіти презентують створений відповідний освітній продукт. Основні етапи втілення проєкту: визначення теми і мети (при чому тема може бути інтегрована з іншими навчальними предметами), планування, здобуття та опрацювання інформації, формування висновків, виготовлення освітнього продукту (публікація, лепбук, презентація), оцінювання одержаних результатів. За таких умов змінюється роль вчителя, який виступає організатором, наставником та координатором в роботі учнів. Тема проєктів повинна мати практичне значення. Наприклад, «Молодіжний сленг як мовне явище: його роль і значення у спілкуванні» та його застосування в інформатичній освітній галузі та у повсякденному житті [7, с. 192].

Проєктні технології можна застосовувати в процесі інтеграції української мови та літератури. Наприклад, учням доцільно запропонувати в 6 класі творчий проєкт «Пригодницька повість В. Нестайка «Тореадори з Васюківки» як підсумковий урок та об'єднати учнів у групи «Художники», «Бібліотекарі», «Актори», «Літературні критики», «Мовні експерти», «Музиканти». Аналогічний варіант методу проєктів можна запропонувати на основі інтеграції української мови та зарубіжної літератури. Інтеграційний підхід сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, емоційному збагаченню та підвищенню рівня естетичного сприйняття [13, с. 58].

До інших концептів НУШ належить мотивація вчителя, орієнтація на учня та виховання на цінностях щасливої особистості та успішної взаємодії з суспільством [4, с. 19].

Наприклад, для розвитку критичного мислення можна застосовувати вправи на інтеграційній основі: «Світове кафе», що ґрунтується на роботі малими групами та генерації нових ідей з відповідної тематики; «Шкала оцінювання» - на основі організації дискусії з евристичних завдань щодо походження слів в українській мові, обґрунтування змін у правописі, впливу історичних подій на розвиток української мови тощо; стратегії «Рухайтесь – Зупиніться – Обговоріть» - на основі обговорення проблемних тем «Чи можна без мови побудувати собор?», «Як без мови подолати стихійне лихо?», «Як організувати та провести Олімпійські ігри без використання мови?» тощо. Тут можна застосувати міжпредметну інтеграцію з фізичною культурою, історією, географією тощо. Цікавою є вправа «Джига-Спінер» з дотриманням алгоритму «прогноз-пояснення-висновок-рефлексія», що дозволяє розвивати в учнів вміння висловлювати свою думку та критично мислити [8, с. 223].

Формування когнітивних навичок, науково-дослідних вмінь, інженерного мислення, інноваційності, здатності ухвалювати функціональні рішення відбувається на основі інтеграції української мови із STEM-дисциплінами. Тут важливо підбирати такий зміст уроків та використовувати позаурочні форми організації освітньої діяльності, котрі пов'язані з фізичними процесами та явищами. Наприклад, у процесі вивчення теми «Плеяда – одне з найкрасивіших розсіяних зоряних скупчень» досліджується походження слова «Стожари», їх оспівування в музичних та літературних творах [14, с. 32].

Також інтеграційні зв'язки можуть здійснюватися на рівні передавання вже здобутих знань, вони набувають провідного значення впродовж проблемного навчання. Проблемний та міжпредметний підходи

до викладання розглядаються в логічному взаємозв'язку. Об'єктами пізнавального інтересу, за таких умов, виступають: загальні ідеї для певних предметів, теорії, закони, факти, комплексні проблеми. Інтегрований підхід забезпечує синергію та синтез компонентів змісту навчання не тільки міжпредметного, а й внутрішньопредметного характеру [9, с. 244].

Доцільним є використання в підготовці та проведенні інтегрованих уроків цифрових освітніх технологій, котрі дозволяють втілювати творчий підхід як вчителю, так і учням. Зокрема, технологія майндмепінгу (реалізується з використанням різних хмарних сервісів (drawio, google.lucidspark, mindmeister.com) дозволяє вдосконалювати мовні та мовленнєві навички шляхом генерування різних ідей, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо. Наприклад, у восьмому класі тему з української мови: «Особливості будови опису предмета» можна інтегрувати з історією та запропонувати учням описати пектораль. Доречним є застосування інтерактивних ігор, які можна створювати на платформах wordwall, learnings.app, а також цікавим є використання коміксів чи буктрейлерів, що дозволяє інтегрувати вивчення української мови та інформатики тощо.

Отже, можна виокремити такі методичні принципи синергії кількох навчальних предметів: опора на знання із багатьох дисциплін; взаємозв'язок змісту окремих предметів; узгодженість однорідних предметів; формування та розвиток загальних характеристик для деякої кількості предметів.

Інтегрування змісту освітнього матеріалу та методів, прийомів і форм проведення навчальних занять допомагає учням більш глибоко, ґрунтовно сприймати та засвоювати поняття, явища, цілісно та різнобічно осмислювати важливий навчальний матеріал. На сьогоднішній день не є конструктивним вести мову про повну інтеграцію певних навчальних дисциплін. Нині важливо здійснити певні дослідження за участю вчителів, методистів, психологів та обґрунтувати висновки. Найбільш продуктивно

можна використовувати такі інтегровані теми в системі диференційованого навчання, а також у класах із підвищеним рівнем і темпом засвоєння навчальних програм.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, одним із чинників покращення якості навчання з урахуванням ідей НУШ є організація освітнього процесу із використанням міждисциплінарного об'єднання навчальних тем для поглиблення комплексного пізнання. Інтегровані уроки дають змогу підвести учнів до усвідомленої та емоційно пережитої потреби самостійно здобувати знання, мислити та висловлювати свої думки на будь-яку запропоновану тему, вміти застосовувати здобуті знання в різних життєвих ситуаціях. Учні мають можливість використовувати при цьому всі свої набуті знання, життєвий досвід, зробити власні висновки. Практичне застосування ідей НУШ та інтеграційного підходу потребують від вчителів постійного розвитку професійної компетентності та педагогічної майстерності.

Література

1. Бойко О. В., Шевченко, Т. В. Інтерактивні методи навчання на уроках української мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. № 32(1). С. 9-14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/trphst_2023_32(1)__3 (дата звернення 19.02.2026).

2. Боряк О. В. Феномен критичного мислення у педагогічних дослідженнях. *Студентська звітна конференція*. 2020. № 14. С. 7–11.

3. Гриневич Л. Концептуальні ідеї реформи «Нова українська школа» у світлі української педагогічної думки. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4 С. 98-111 DOI: https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-98-111

4. Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В., Макаренко О., Малахова О., Нанаєва Т., Усатенко Г.,

Хобзей П., Шиян Р. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Навчально-методичні матеріали]. 2016. 40 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40864/1/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення 11.02.2026).

5. Дика Н. М., Глазова О. П. Особливості конструювання практико-орієнтованих завдань на уроках української мови (5–9 класи) *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 82. С. 99-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2022_82_18 (дата звернення 11.02.2026).

6. Дика Н. М., Глазова О. П. Ігрові технології на уроках української мови в контексті компетентнісного навчання. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2024. № 9. С. 153-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_9_16 (дата звернення 26.02.2026).

7. Дика Н. М., Глазова О. П. Організація проєктної діяльності на уроках української мови в 7-8 класах в умовах змішаного навчання. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2024. № 4. С. 187-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_4_19 (дата звернення 13.02.2026).

8. Костюк Л. Освітні інструменти розвитку критичного мислення на уроках української мови в НУШ. *Наука. Освіта. Молодь*. 2022. № 15(1). С. 221-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ScEdY_2022_15(1)__79 (дата звернення 17.02.2026).

9. Кравець Н. П., Конопацька О. С. Інтегрований підхід до викладання навчальних предметів у спеціальному закладі освіти відповідно до концепції нової української школи. *Журнал «Перспективи та інновації*

науки». 2023. № 11 (29). С. 237-246. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-11(29)-237-246

10. Кришмарел В. Інтеграція в загальній середній освіті: сутнісні особливості, світові тенденції, українські перспективи. *Український педагогічний журнал.* 2021. № 1. С. 65–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2021_1_8 (дата звернення 23.02.2026).

11. Павелко В. Історико-педагогічні аспекти розвитку поняття «інтеграція». *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка».* 2022. № 15 (47). С. 53–60. DOI: https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.7

12. Перехейда В. Методика викладання української мови в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика.* 2017. № 1. С. 39 – 42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_LMF_2017_1_11 (дата звернення 06.02.2026).

13. Сова О. О. Особливості викладання української мови і літератури в НУШ: деякі методичні зауваги. *Педагогічний пошук.* 2023. № 4. С. 57–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2023_4_16 (дата звернення 24.02.2026).

14. Чух Г. П. Створення STEM-орієнтованого середовища на уроках української мови НУШ як запорука синергії філологічних і STEM-дисциплін у ЗЗСО. *Педагогічний альманах*. 2024. № 57. С. 29-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2024_57_6 (дата звернення 23.02.2026).